

# FINANČNÍ GRAMOTNOST ZÁKLADY



Komplexní řešení sociální exkluze osob z vyloučených lokalit, zejména předdůchodového věku z důvodu předlužení, včetně nástrojů prevence, aneb "Cesta z českých dluhů a hájů".

Financování z rozpočtu Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost.



Evropská unie  
Evropský sociální fond  
Operační program Zaměstnanost

LEXIKONA

## ? JAK SE TVOŘÍ ROZPOČET DOMÁCNOSTI?

Vyznat se ve světě financí není úplně lehké a pro mnoho lidí se tato problematika stává nesrozumitelnou a nepochopitelnou. V zásadě nejde jen o pouhé počítání peněz, ale především o znalosti právních předpisů, které jsou s finančním světem přímo spjaty. Důležitou součástí principů osobních financí je rodinný nebo osobní rozpočet, který napomáhá získat kontrolu nad naší finanční situací a ukazuje na to, jak zvládnout nečekané situace, jak získat zdroje pro vytvoření finanční rezervy či pravidelného spoření, a jak vytvořit podmínky pro uspokojení a naplnění svých cílů. Tento rozpočet může případně předejít nahromadění dluhů či dalším nepříjemnostem a poukáže na nutnost regulovat určité výdaje.

### ZJISTĚTE SI VŠECHNY VÝDAJE DOMÁCNOSTI

Veškeré platby odcházející z rozpočtu domácnosti (stravování, bydlení, doprava, odívání, energie, zdravotnictví, kultura, sport atd.).

### ZJISTĚTE SI VŠECHNY PŘÍJMY DOMÁCNOSTI

Veškeré příjmy, které za dané období získáte (mzda, důchody, dávky, výživné, příjmy z podnikání, prodej a pronájem nemovitostí).

### ROZDĚLTE SI VÝDAJE NA ZBYTNÉ A NEZBYTNÉ, NA SPOLEČNÉ A OSOBNÍ

Kdokoliv má takto sestavený a zjištěný svůj rozpočet, ihned ví, jestli je ztrátový, vyrovnaný nebo ziskový, a podle toho nakládá se svými penězi a ovlivňuje tak přímo svou budoucnost.



# ? MÍT PENÍZE DOMA, NEBO NA ÚČTU?

K této otázce přistupuje každý z nás podle svých osobních zkušeností. V dnešní moderní době většina lidí již přišla do kontaktu s finanční společností či bankou a nějaký ten účet si určitě založila. Co se skrývá pod pojmem běžný účet?

## BĚŽNÝ ÚČET

je základní účet, který slouží pro správu osobních či rodinných financí. Tento účet neslouží ke spoření, neboť je na něm jen zanedbatelné úročení (ke spoření jsou určeny tzv. spořicí účty s větším úročením peněz). Na tento běžný účet jsou vám v průběhu daného období zasílány pravidelné i nepravidelné příjmy (mzda, sociální dávky, alimenty, důchody...) a současně jsou z něho hrazeny výdaje rodinného rozpočtu (nájem, energie, pojištění, úvěry). Veškeré informace o pohybu peněz na účtu se dozvíte z výpisu z účtu, který je majiteli účtu zasílán pravidelně, a to buď klasicky poštou nebo elektronickým výpisem. Jaké máte možnosti manipulace s penězi na běžném účtu?

## Osobní návštěva banky

nevýhodou je ztracený čas a možné bankovní poplatky za služby na přepážce.

## Přímé bankovníctví

prostřednictvím počítače nebo chytrého mobilního telefonu – odpadá návštěva banky a výhodou je neomezená časová dostupnost.

## Použití platební karty

výběr hotovosti z bankomatu, platba bez hotovosti za zboží (obchody), nebo služby (restaurace). Existují však i lidé, kteří bankám nedůvěřují a své finanční úspory si raději ponechávají doma. Nespornou výhodou je skutečnost, že peníze máte kdykoliv při ruce. Tato strategie má však i své nevýhody v podobě neustálého navštěvování různých institucí při pravidelných platbách (pošta, úřady...), nemožnost úročení, a tedy stagnace hodnoty peněz, možnost krádeže veškerých peněz v jeden okamžik apod.



## PLATEBNÍ KARTY

Pokud se řekne platební karta, většina z nás si vybaví malou plastovou kartu s identifikačními údaji majitele, kterou můžeme platit za zboží či služby, nebo s ní vybírat hotovost v bankomatu. Málokdo však již ví, že platebních karet je nepřeborné množství a můžeme je dělit z různých hledisek, např. podle vydávající organizace (banka, splátkové společnosti), podle použitelnosti (tuzemské, mezinárodní), podle způsobu zúčtování (kreditní, debetní, nákupní, úvěrové). Každá karta je chráněna bezpečnostním kódem (tzv. PIN kód), který zná pouze majitel karty. Při používání platebních karet by majitelé měli dodržovat několik základních pravidel:

- Chránit kartu proti odcizení, poškození či zničení
- Nepůjčovat kartu třetím osobám (hrozí zneužití karty)
- Nesdělovat PIN kód třetím osobám (známým, obsluze v obchodě, restauraci)
- Nenosit PIN kód v peněžence, ani jej nepsat přímo na kartu
- Při používání karty, zejména pak při zadávání PIN kódu, zakrýt rukou číselník
- Vědět, jak provést blokaci či stopistaci (úplné zrušení) karty při ztrátě nebo odcizení, nejlépe ihned po zjištění. Dobré je uložit si číslo, na které lze ztrátu či odcizení oznámit do tel. seznamu v mobilním telefonu.

### + VÝHODY PLATEBNÍCH KARET

Rychlé nákupy bez hotovosti, rychlý přístup k hotovosti prostřednictvím bankomatu, použití v České republice i v zahraničí (odpadnou poplatky směnárnám), větší bezpečnost (PIN kód), doplňkové služby (různá pojištění), možnost čerpání úvěru u kreditních karet a kontokorentního úvěru u debetních karet atd.

### — NEVÝHODY PLATEBNÍCH KARET

Řada poplatků (za výběry z bankomatu, za kartu, za blokaci karty), riziko platby přes nedostatečně zabezpečený internet atd.



## CHCI SI PŮJČIT PENÍZE

Na finančním trhu existuje řada úvěrových produktů, ve kterých se bez odborné pomoci sami nevyznáme. Zpravidla úvěrové produkty dělíme na:

### Úvěry

Poskytnutí finančního obnosu za úplatu ve formě úroků. Smlouvy o úvěru se řídí obchodním zákoníkem a zákonem o spotřebitelských úvěrech.

### Půjčky

Zapůjčení věci (zejména peněz), které se dlužník zavazuje vrátit po uplynutí sjednané doby ve stejné výši. Úroky nemusí být dohodnuty. Smlouva nemusí být písemná, může být i ústní a řídí se občanským zákoníkem.

## MEZI ZÁKLADNÍ ÚVĚROVÉ PRODUKTY PATŘÍ:

### Kreditní karta

Běžné použití při rodinném rozpočtu a využití tzv. bezúročného období.

### Kontokorentní úvěr

Umožňuje čerpat běžný účet do mínusu při nedostatku financí, které pak následně musíte vrátit.

### Splátkový prodej

Účelový úvěr na konkrétní věc, vhodný k nákupu spotřebního zboží. Často bývá bez navýšení, v případě nesplácení lze věc odebrat. Splátkový prodej lze vyřídit přímo u obchodníka.

### Spotřebitelský úvěr

Účelový úvěr na konkrétní věc, ale i neúčelový úvěr na jakékoliv zboží či služby. Je jednorázový pro fyzické osoby. Nevýhodou mohou být neúměrné sankce věřitele.





## Leasing

Jinak řečeno pronájem, většinou k pořízení automobilů či strojů a zařízení. Nejsíte vlastníkem, pouze nájemcem. Po ukončení leasingu společnost dává možnost věc odkoupit.

## Hypotéka

Jedná se o účelový úvěr na pořízení nemovitosti, která je zastavena ve prospěch hypoteční banky. Výhodou je, že v této nemovitosti můžete bydlet ještě před splacením, avšak pokud nebudete řádně platit, můžete o tuto nemovitost přijít.

## Americká hypotéka

Neúčelový úvěr na jakékoliv zboží či služby, se zástavou na nemovitost. Má výhodnější úrok než ostatní úvěry, nevýhodou je, že pokud řádně neplatíte, můžete o zastavenou nemovitost přijít.

## DESATERO ODPOVĚDNÉHO ZADLUŽOVÁNÍ:

### 1 Nepůjčuji si na zbytečnosti

vždy si nejdříve rozmyslím, zda předmět nebo službu, které si chci s pomocí úvěru pořídit, skutečně v současné době potřebuji, nebo jsem jen podlehl tlaku reklamy. Nekupuji si novou plazmovou televizi jen proto, že ji mají sousedé.

### 2 Mohu peníze sehnat jinak než půjčkou?

pokud jste přesvědčeni o nutnosti nákupu, zvažte, zda můžete sehnat peníze jinak než zadlužením. Například z rezervy v domácnosti, nebo pomocí od příbuzných či známých. Nemusíte se tak obávat případných sankcí.

### 3 Nepřeplácím životnost

nekupuji si na úvěr žádný produkt nebo službu, které budu splácet delší dobu, než je budu reálně užívat. Nebudu například splácet celý rok čtrnáctidenní dovolenou u moře, ale smysluplné je patnáct let splácet pořízený byt.

### 4 Neriskuji úpadek (osobní bankrot)

pečlivě si propočítám, jakou částku měsíčně si mohu vzhledem ke své eko-

nomické situaci (celkové výši příjmů) dovolit splácet. Vždy myslím i na zadní vrátka v podobě finanční rezervy na horší časy (měla by být alespoň na šest měsíců).

## 5 Nedůvěřuji každému

pozorně si prověřím subjekt, který mi úvěr nabízí. Vždy myslím na to, že půjčka může poskytovat v podstatě kdokoliv. Společnosti, které si žadatele neprověřují, si obvykle kompenzují riziko výší úroků nebo jinými sankcemi. Důvěřuji, ale opatrně prověřuji.

## 6 Nejsem unáhlený

neberu automaticky první nabídku půjčky, kterou dostanu. Pečlivě zvážím, který typ úvěru je pro mě nejvhodnější, nechvátám s výběrem, porovnávám různé podmínky. Akce končí zrovna zítra? Nebojte, i pozitíí bude další příležitost.

## 7 Neporovnávám pouze úroky

vždy si zjistím, kolik mě bude úvěr reálně stát včetně všech poplatků za správu úvěru, uzavření smlouvy a dalších. Neporovnávám úrokové sazby, ale roční procentní sazby nákladů (RPSN) a celkový objem peněz, který zaplatím.

## 8 Nestydím se poradit

nevíte si rady s porovnáním různých nabídek finančních produktů? Vyhledejte pomoc odborníků. Není to ostuda, ale odpovědné jednání. Ušetříte si tak spoustu případných problémů, které mohou nastat.

## 9 Nepodepisuji neznámé

vždy se podrobně seznámím se smlouvou a úvěrovými podmínkami, včetně případných sankcí a pokut. Nepodepisuji nic, čemu jednoznačně nerozumím. V případě potřeby se poradím s odborníky nebo alespoň zkušenějšími lidmi ze svého okolí.

## 10 Nemyslím jen na přítomnost


své závazky splácím řádně a včas, a tím si buduji pozitivní úvěrovou historii kdykoliv do budoucna. Snáze a levněji si tak mohu příště půjčit znovu. V případě potřeby se pojistím pro situaci neschopnosti splácet v budoucnu, ale až poté, co si přečtu pojistné podmínky a ujistím se, že mi pojišťovna vůbec něco vyplatí.

Dluhová poradna Lexikona vznikla díky podpoře Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost a MPSV. Odborní pracovníci poradny se věnují zejména těmto činnostem: dluhové poradenství, preventivní programy, přednášky, bulletiny, sociální experimenty, doprovázení klientů, jednání v zastoupení, právní poradenství, psychologická podpora, mediace, peer programy.

Lexikona, z.s. je na seznamu akreditovaných osob Ministerstva spravedlnosti pro poskytování bezplatných služeb v oblasti oddlužení.

## KONTAKTNÍ ÚDAJE:

 Hlavní náměstí 46/14, 794 01 Krnov

 +420 603 884 892

 [dluhovaporadna@lexikona.cz](mailto:dluhovaporadna@lexikona.cz)

 [www.lexikona.cz/dluhovaporadna](http://www.lexikona.cz/dluhovaporadna)

## PROVOZNÍ DOBA:

Pondělí: 8:00 - 12:00, úterý: 13:00 - 16:00, čtvrtek: 13:00 - 16:00

Pátek: pro pozvané klienty

Tento bulletin FINANČNÍ GRAMOTNOST - Základy, Komplexní řešení sociální exkluze osob z vyloučených lokalit, zejména předdůchodového věku z důvodu předlužení, včetně nástrojů prevence, aneb "Cesta z českých dluhů a hájů" vydala dluhová poradna LEXIKONA, z.s. Hlavní náměstí 46/14, 79401 Krnov. Grafika a sazba: ANDERLE studio. Financováno z rozpočtu Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost.